

Vårprogram og forsommertur i vikingenes kjølevann

Vi har registrert en stigende interesse for vikingtid og hva vikingene har etterlatt seg av praktgjenstander og ikke minst skip. Dette er noe historielaget har tenkt å følge opp, og allerede 26.mars kommer generalsekretær i Arkeologisk Selskap professor **Frode Iversen** på besøk med foredraget sitt om Vikingskip generelt og om det nylig oppdagede skipet i Jellestadhaugen. Men før den tid- på medlemsmøtet 26.februar. har vi lyktes i å få professor **Torgrim Titlestad** hit til Skien, og da vet vi at det blir fullt hus! Han har utallige bokutgivelser bak seg, og med sine sterke meninger om den historiske epoken vi kaller vikingtid, vekker han alltid interesse og engasjement. Han setter slaget ved Hafrsfjord inn i en større sammenheng og vil fremme sin påstand om at Olav Haraldsson (den hellige) ble født i Sauherad. Så i mai følger vi opp med Osloturen vår som bl.a. går til Vikingskipshuset på Bygdøy, videre skal vi innom Historisk Museum, hvor det nettopp i år blir vist frem det fineste de har fra vikingtid. Et besøk på Akershus Festning står også på programmet i tillegg til en omvisning i Middelalderparken, som er blitt betydelig forbedret i senere år. Programmet er ennå ikke ferdig, men vi tar sikte på avreise en lørdag i slutten av mai. Hele turprogrammet med pris og frister kommer i neste nummer av Brynet, men det er mulig allerede nå å melde seg på turen. Ta kontakt på tlf. 977 37 970 eller e-post: ingsoerb@online.no Til vårens siste medlemsmøte 30.april har vi vært så heldige å få museumsdirektør ved Telemark Museum, **Jorunn Sem Fure**, til å fortelle om planene for det nye fylkesmuseet som vil komme til å bli en etterlenget tilvekst. Og kanskje det også er et vikingsverd blant samlingene vi sjelden har sett?

Velkommen til møter og tur!

Kryss av for medlemsmøter på Hauges Minde

Tirsdag 26. februar - foredrag av professor Torgrim Titlestad

Tirsdag 26. mars - foredrag av professor Frode Iversen

Tirsdag 30. april - foredrag av museumsdirektør Jorunn Sem Fure

Møtestart kl. 18.30 – bevertning og utlodning. Medlemmer kr. 100,- / ikke medlemmer kr. 150,-

Juletur med Skien historielag den 15.12.18

Tradisjonen tro arrangerte Skien historielag også i år en førjulstur til det indre av Telemark. Vi var 26 deltagere i år og vi fikk en vel tilrettelagt og særdeles fin tur. Ingrid sto for det hele - og underveis orienterte hun oss om alt vi hadde i vente. Som på tidligere turer fikk vi en fin kombinasjon av kulturopplevelser og sosialt samvær. Første stopp ble **Nes kirke i Gvarv**. For de fleste av oss ble utvilsomt dette vår største opplevelse på turen. Kun et fåtall av oss var klar over at vi i vår nærhet hadde et slikt klenodium og en perle

Nes kirke

av en kirke. Den skal ha blitt bygd like rundt 1100-tallet. Om lag på samme tid vet vi at mange andre steinkirker ble bygde her i Telemark. Her kan nevnes Romnes kirke, Kviteseid, Bø og Seljord kirke. Nes kirke ble vigslet til Peter og Paulus den 14. september – men i hvilket år er fortsatt ukjent. Ivar Solbu som har vært diakon i Sauherad i rundt 40 år ga oss er særdeles god innføring i kirkens historie, i byggeteknikk, i både de utvendige og innvendige motivene. Han orienterte oss om to store og kompliserte restaureringer som kirken har gjennomgått siden 1930.

Portalene i kirken er helt unike og har i en årrekke vært av stor interesse for historikere og fagfolk. Her finner man motiver både fra hedensk mytologi og fra kristendommen - dragefigurer, lammet og eselet samt solhjulet, alt side om side. Hovedportalen på sørveggen bærer motiv med Davids kamp med Goliat. Om kirkens kor har riksantikvar Harry Fet skrevet at «dette er utvilsomt det vakreste intime rommet som er bevart i Norge – og noe av det beste vår interiørkunst har frembrakt».

Ja her kan man bare oppfordre alle medlemmer av historielaget som ikke har besøkt kirken: Ta en tur og ved selvsyn gjør deg opp et bilde av Nes kirke. Du blir ikke skuffet. Kort vei til neste stopp - **Nyhus Gård**, drevet av familien Holtskog. Gården er kjent for sin fruktproduksjon og har dessuten innredet deler av fjøsbygningen på en tiltalende måte til et kunstgalleri. Flere turdeltagere nyttet anledningen til kjøp av ulike kunstgjenstander her.

Fra Gvarv gikk turen videre til **Seljord** der bygdas velkjente kirke skulle besiktiges. Bergit Telnes (oldebarn av politiker og nynorskforkjemper Jørund Telnes) sørget for guiding og hun hadde flere historier å fortelle oss om den snart 900 år gamle kirken. På turen opp til Nutheim fremførte hun også dikt som oldefaren hadde skrevet. På **Nutheim Gjestgiveri** ble vi mottatt av Ellen Grøstad Barstad som nå driver stedet og selv er en habil skulptør. Hun ga oss en fin innføring i stedets historie og fortalte om de mange celebre kunstnerne som gjennom årene har besøkt stedet og bodd der. Veggene var dekorert med bilder av Erik Werenskiold, Kai Fjell, Henrik Sørensen, Uthaug og Urdal, av Harald Kihle og mange flere. Men viktigst var nok hennes far Erlend Grøstad og hennes onkel Terje Grøstad som begge har bidratt til stedets gode renommé'. Brødrene ønsket å videreføre den gamle tradisjonen med malerkurs på Nutheim og kunstmalere fra hele Norden har de siste 30 årene oppsøkt stedet for å lære mere om tegning og landskapsmaling. Vi avsluttet besøket på Nutheim med et herlig julemåltid og alle uttrykte sin glede og takknemlighet over en innholdsrik og vel arrangert tur.

Olav Løve

Nutheim Gjestgiveri

Det spøkte på Århus gård

Av Tormod Aulebo

Det er ikke uvanlig at overtro og unaturlige hendelser er knyttet til beretninger fra livet ved eldgamle gårdsbruk og deres bygdelag. Vi mennesker har en hang til å lete etter meningen i det vi ser, hører og opplever. Det som vi ikke forstår eller vet, fyller mange av oss, mer eller mindre bevisst, ut med fantasi og antagelser som også i visse sammenhenger til og med innebærer mystikk og overtro. Det ville nok ha vært meget slitsomt for oss, dagens mennesker, å leve på 1800-tallet eller tidligere. Stadig vekk ville vi i det daglige blitt konfrontert med spenningen som kunne ligge mellom gjengse oppfatninger hos folk flest og våre egne moderne kunnskaper; - vi hevder jo at vi i vår tid lever i et opplyst kunnskapssamfunn.

I 1911 stod det å lese i en herværende lokalavis et lite innlegg om en gammel dame som hadde vært i selskap nede i byen. Hun ba der om ordet og understreket at hun ikke var av den overtroiske typen, men at hun hadde en merkelig historie å fortelle om ting som skjedde på gården Århus for ca. 70 år siden, på midten av 1800-tallet; den gang lærer og klokker Christen Lund holdt til på gården.

Hun kunne berette at man gradvis merket at dyra på gården oppførte seg merkelig og var svært urolige. Kuene vegret seg i å gå inn i fjøset, og de foretrakk helst å trekke inn i underlåven der gårdsredskapen og gammelt skrammel stod. Etter en stund skjønnte man hva som var årsaken. Det spøkte i gårdens fjøs og låve! Ja, det var faktisk så ille at noen eller noe flyttet på redskap og utstyr. Ja, enkelte kunne fortelle at gjenstander helt uforklarlig ble heftet ned fra veggene og før gjennom lufta! Det hendte at dører ble løftet av hengslene og satt ned et annet sted, og dette gjentok seg. Problemene i låven tiltok i styrke og frekvens.

Riktig ille og uhyggelig var det den dagen man opplevde at dører, løst inventar og redskap blei båret ut og lagt i en haug på tunet! Jentene på gården ba gutter på Fossum Jernverk om hjelp, og man gjennomsøkte hele bygningen grundig. Da man brøt opp noen gulvplanker, fant de forklaringen: Der lå liket av et spebarn! – Barnet ble gravlagt på sømmelig måte, og etter det blei det rolig. I vår tid vil vi nok helst bagatellisere hendelsen med å hevde at dette var er en typisk «vandrehistorie».

Den gamle kunne også fortelle selskapet at et par tjenestefolk en gang hadde sett at tre sortkledde menn kom ut fra gravhaugen på tunet, og at de gikk målrettet inn i våningshuset! Dette var selvsagt en hendelse som vakte oppsikt. Og, for å sjekke det de hadde sett, banket jentene på hos klokker Christen Lund og spurte om han hadde hatt besøk, eller om det var skjedd noe merkelig. Svaret var klart: Han hadde ikke opplevd noe.

Hvem vet årsaken? Kanskje var det grunnen til at Lund sørget for å kutte ned gravhaugen og at han anla en koseplass med benker på toppen? Det ble ro i haugen. Lignende har skjedd andre steder også, der prester eller klokkere har tatt «herredømmet» over hedenske gravhauger som måtte ligge på deres eiendom. I vår tid er slike gravhauger fredet og inngrep som bryter vernegrensen (5 m i avstand fra haugens fot), er ulovlig og straffbart.

Merkelig er det også, berettet vår forteller i selskapet, at hver gang det skjedde en forbrytelse i bygda, raslet det i lenkene i fangehullet på Limi lensmannsgård.

Hvis noen av våre medlemmer kjenner til andre uforklarlige hendelser, vil vi gjerne ha en tilbakemelding. Skriv det ned og send det til Inge Bjørnbæk, Furuskogen 3, 3718 Skien – E-post: ingebj46@hotmail.com.

B

Returadresse:
Skien Historielag
Postboks 318
3701 Skien

Skriv «Din Historie».....

I våre vedtekter § 2 - står det bl.a. at Skien Historielag skal arbeide for å samle inn og bevare lokalhistorisk materiale, både trykt, utrykt og muntlig. **Vi inviterer** derfor alle våre medlemmer til å skrive ned sin historie. Det vi tenker på er hvordan den enkelte har opplevet sin barndom, ungdom, skolegang, fritidsaktiviteter, morsomme episoder osv. Her er det ingen begrensning i hva den enkelte kan skrive om. Poenget er at det er hendelser som kan være interessante og viktig å ta vare på for fremtidige generasjoner. Altså lokalhistorie fra vår oppvekst og vårt daglige liv.

Vi ønsker oss relativt korte tekster som 1 til 3 A4 sider. Her står imidlertid den enkelte helt fritt med hensyn til både lengden og hva en skriver. Som eksempler kan vi vise til Ingrid Sørbøs historie «**Krigsårene - slik en skolejente opplev dem**». Se «Brynet» nr. 2 – 3 - 4 av 2018 - eller Knut Åge Andersens bidrag «**Minner fra Gråtenmoen**» i «Brynet» nr. 3 av 2018. En del av bidragene vil i etterkant bli gjengitt i «Brynet». Får vi inn mange bidrag – kan det resultere i en ny bok i vår «Byminneserie». Dette får vi komme tilbake til etter hvert.

Stafettpinnen er hermed sendt ut - og vi håper på stor deltakelse og mange bidrag til vår lokalhistorie.

Send ditt bidrag til Inge Bjørbæk - E-post: ingebj46@hotmail.com.

Årsmøte 2019

Referat fra Årsmøte kan du lese på vår nettside under «**Årsmøter – årsberetning og protokoll**»
Styret for 2019 består av følgende:

Leder	Per Forsberg	Styremedlemmer	Bjørn Ivar Olsen
Nestleder	Inge Bjørbæk		Per Kristian Sneltvedt
Sekretær	Ingrid Sørbø	Varamedlemmer	Knut Åge Andersen
Forretningsfører	Per A. Svenkesen		Marius Holmby

Adresse endringer

Meldes: Per A. Svenkesen – E-post: per.a.svenkesen@gmail.com – tlf. 91 60 99 33.

Redaksjonskomite for «Brynet»

Thorbjørn Wahlstrøm, Per A. Svenkesen, Arne Kristian Sneltvedt og Inge Bjørbæk